

Tebriz'e çok yakın bir yerde Arguniye adlı bir şehir kurmaya girişmişse de ölümü üzerine bu teşebbüs sonuçsuz kalmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed Mübârek, *Meskûkât-ı Kadîme-i İslâmiyye*, İstanbul 1318, s. 31-32; S. C. Tabâtabâi, *Resmü'l-hattî Uygûrî ve Seyrî der Sikke-şinâsî*, Tebriz 1351 hş., III, 38-43; Ebü'l-Ferrec, *Tarih*, s. 613-638, 639; Reşidüddin, *Câmi'u't-tevârîh* (nşr. K. Jahn), Gravenhage 1957, s. 49-58, 60-81; a.e., (nşr. A. A. Alizâde), Bakü 1958, s. 165, 195-228; Aksarâyî, *Ravzâtü's-şafâ'*; *Moğollar Zamanında Türkiye Selçuklulari Tarihi* (nşr. Osman Turan), Ankara 1944, s. 148-158; İbnü'l-Fuvatî, *el-Havâdisü'l-câmi'a* (nşr. Mustafa Cevâd), Bağdad 1351, s. 435-467; Vassâf, *Tarih*, Bombay 1269/1853, s. 122-143, 219-247; Hamdullah Müstevfî, *Târîh-i Güzîde* (nşr. Abdülhüseyn-i Nevâî), Tahrân 1336-39 hş., s. 593-600; Makrizî, *Kitâbü's-Sülûk* (nşr. M. M. Ziâde), Kahire 1939, I, 711, 722, 775, 776; Rızâ Kulu Han, *Ravzâtü's-şafâ-yı Nâşîrî*, Tahrân 1338-39, IX, 480; Mîrhând, *Ravzâtü's-şafâ'*, Leknev 1952, s. 114-122; *Anonim Selçuknâme* (trc. F. N. Uzluk), Ankara 1952, s. 72-83; Muhyiddin b. Abdüzzâhir, *Teşrifü'l-eyyâm ve'l-üşûr* (nşr. M. Kâmil), Kahire 1960, s. 4, 48, 61, 63-66, 68, 82; R. Grousset, *L'Empire des steppes*, Paris 1948, s. 446-451; B. Spuler, *İran Moğolları* (trc. Cemal Köprülü), Ankara 1957, s. 89-98, 252-253; W. Barthold, "Argun", *IA*, I, 560-561; P. Jackson, "Argün Khan", *EJr.*, II, 402-404.

FARUK SÜMER

ARGUN

XVI. yüzyılda
Sind bölgesinde hüküm süren
bir Türk hânedanı.

Hânedanın kurucusu, Horasan Hükümdarı Hüseyin Baykara tarafından XV. yüzyıl sonlarında Kandeher valiliğine tayin edilmiş olan Zünnün Argun Bey'dir. Zünnün Kandeher'da bulunduğu sırada bağımsızlığını ilân etmek için bazı teşebbüslerde bulunmuş ve 1479'da Belücistan'ın Pişin, Şâl ve Mustang gibi dağlık yörelerini ele geçirmiştir. İki oğlu Şah Şücâ' Bey ile Muhammed Mukîm Han da Belücistan'ın bir kısmını ele geçirerek (1485) bağımsız bir devlet kurmaları için çalıştılar. Zünnün'un, Özbek Hanı Şeybânî Han'ın Horasan'ı işgal ettiği sırada yapılan bir savaşta ölümü üzerine (1507) yerine geçen oğlu Şah Şücâ', Kandeher'da tutunabilmek için Şeybânîler'in hâkimiyetini tanımak zorunda kaldı. Şeybânî Han'ın ölümü (1510) Argunlar'a Özbek nüfuzundan kurtulma fırsatı verdi. Ancak bu defa da hem Bâbü'r'ün hem de Safevî Hükümdarı Şah İsmâil'in tehditlerine hedef oldu. Şah Şücâ' her iki

devletin de başka meselelerle uğraşmasından faydalanarak Semnâ Hükümdarı Câm Firûz'un ordusunu mağlûp etti ve Güney Sind'in merkezi Tatta'yı yağmaladı. Sonunda taraflar arasında bir anlaşmaya varıldı. Ancak bir süre sonra Câm Firûz'un yapılan anlaşmayı tanıması üzerine bölgeye ikinci bir sefer düzenledi ve böylece Argun hânedanı Sind'e tam olarak yerleşmiş oldu. Bâbürlüler 1522'de Kandeher'ı zaptedince Şah Şücâ' İndüs kıyısındaki Bakkar'ı başşehir yaptı. Şah Şücâ' Bey'in ölümü üzerine (1524) yerine, daha önce Bâbü'r'ün yanına kaçmış olan oğlu Hüseyin Şah Argun geçti ve hutbeyi Bâbü'r adına okutarak bağlılığını bildirdi. Ardından Mültan bölgesine hücum etti ve uzun süren bir kuşatmadan sonra Mültan'ı ele geçirdi (1526). Ancak Argunlar'ın buradaki hâkimiyetleri çok kısa sürdü. Bâbürlü Hümâyün ile Delhi Sultanı Şirşah arasındaki mücadele Argunlar'ı da etkiledi. Şirşah karşısında mağlûp olan Hümâyün Sind'e sığındı. Fakat Hüseyin Şah Argun Şirşah'tan çekindiği için onun yardım teklifini kabul etmedi. Hümâyün daha sonra Sind'e saldırıp Sihvân'ı kuşattı; ancak Hüseyin Şah Argun'un başarılı müdafaası ve Hümâyün'un yeğeni Yâdgâr Nâsir ile çok sayıda askerini muhasaradan vazgeçirmesi sebebiyle başarılı olmadı ve kuşatmayı kaldırıp Cûn'a hareket etti. Yaklaşık dokuz ay kadar burada kalan Hümâyün, Hüseyin Şah Argun'a karşı istikrarsız bir politika takip etti. Bir müddet sonra da Hüseyin Şah'ın temin ettiği devalerle Kandeher'a doğru yola çıktı (1543).

Hüseyin Şah Argun'un son yıllarında muvazenesini kaybetmesi üzerine ileri gelen devlet adamları onu tahttan indirip yerine Mirza Muhammed İsâ Tarhan'ı hükümdar seçtiler (1554). Hüseyin Şah Argun ertesi yıl çocuksuz olarak ölünce Argun hânedanı sona ermiş oldu (1555). Aynı aileye mensup olan Argun Tarhan hânedanı ise 1555-1591 yılları arasında hâkimiyetini sürdürdü. Bu dönemde Muhammed İsâ Tarhan ile Sultan Mahmud Gökeltaş arasındaki mücadele Sind bölgesinin ikiye ayrılmasına yol açtı. Merkezi Tatta olan Aşağı Sind Muhammed İsâ'nın, merkezi Bakkar olan Yukarı Sind ise Sultan Mahmud Gökeltaş'ın idaresine geçti. Ancak Ekber Şah 1573'te Yukarı Sind'i, 1591'de de Aşağı Sind'i ele geçirerek burayı Hint-Türk İmparatorluğu topraklarına kattı.

BİBLİYOGRAFYA :

Babur, *Vekayi* (trc. ve nşr. Reşit Rahmeti Arat), Ankara 1946, I-II, 33-34, 44, 60, 131, 168, 172, 179, 188-189, 204-206, 211-212, 226-227, 234; Gülbeden Begüm, *Hümâyün-nâme* (trc. Abdürrebab Yelgar-Eymen Manyas), Ankara 1987, s. 170-184, 211; Seydi Ali Reis, *Mir'âtü'l-memâlik*, İstanbul 1313, s. 36 vd.; Muhammed Ma'sûm Bhakkarî, *Târîh-i Ma'sûmî*, Poona 1938, III, 117-120, 126-127, 141-197; Nizâmeddin Ahmed, *Tabakât-ı Ekberî*, Calcutta 1927-35, III, 520, 541-544; 'Abdu-l-qâdir al-Badâonî, *Muntakhabu-t-tawârikh* (trc. G. S. A. Ranking v.dğr.), Delhi 1986, I, 559-562, 566-567, 580; Firişte, *Gülşen-i İbrâhimî*, Lucknow 1281, II, 321-322; W. Erskine, *A History of India Under the First Two Sovereigns of the House of Taimur-Baber and Humayun*, London 1854; a.mlf., *A History of India Under Babur, Delhi* 1974, s. 334 vd., 357 vd., ayrıca bk. İndeks; Mirza Kalichbeg Fredunbeg, *A History of Sind*, Karaçi 1902, II, 67-68, 71-93; Zambaur, *Manuel*, s. 291; Bayur, *Hindistan Tarihi*, II, 13-14, 27, 48, 50-52; M. H. Siddiqi, "Humayun in Sind", *Sind Through the Centuries*, Delhi 1981, s. 159-160; M. Longworth Dames, "Argun", *IA*, I, 561-563; T. W. Haig, "Sind", *IA*, X, 677; C. Collin Davies, "Arghûn", *EI²* (İng.), I, 627-628; S. Digby, "Humâyün", *EI²* (İng.), III, 575-577; A. S. Bazmee Ansari, "Husayn Shâh Arghûn", *EI²* (İng.), III, 632-633.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

ARIK, Remzi Oğuz

(1899-1954)

Türk fikir ve ilim adamı, arkeolog.

Adana'nın Kozan ilçesine bağlı Kabaktepe köyünde doğdu. Babası, Feke Sandık emini Mehmed Ferid Bey'dir. İlk öğrenimine Kozan'da mahalle mektebinde başladı. On yaşında iken Selânik'e ablasının yanına gitti ve eğitimini orada Yâdigâr-ı Terakkî Mektebi'nde sürdürdü; bir süre de İşkodra'da bulunan ağabeyinin yanında kaldı. Balkan Savaşı'ndan sonra 1913'te İstanbul'a gelerek Mercan İdâdisi'ne kaydoldu ve bu arada ailesini geçindirebilmek için bakkallık yaptı. Daha sonra parasız yatılı olarak İzmir Sultânîsi'nde tahsilini sürdüren R. Oğuz, tekrar İstanbul'a dönerek İstanbul Muallim Mektebi'nden mezun oldu.

I. Dünya Savaşı'na gönüllü ihtiyat zabiti olarak katıldı ve yaralandı. Savaştan sonra İstanbul'da Dârüleytam'da öğretmenlik, Adana'da Zafer-i Millî Numûne Mektebi'nde müdürlük, Galatasaray Lisesi'nde de Türkçe öğretmenliği yaptı. İstanbul'da bulunduğu sırada Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1926'da arkeoloji ve sanat tarihi konularında ihtisas yapmak üzere Fransa'ya gönderildi. 1931'de Türkiye'ye döndüğünde İs-